

REGIONAAL- JA
PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

Asümmeetriline omavalitsus - välisriikide kogemus, Eesti võimalused ja piirid

Mikk Lõhmus

Kohalike omavalitsuste osakond

Väljakutsed

- Mida teha, et kohalik omavalitsus põhineks ühteaegu kohalikul demokraatial ja subsidiaarsusprintsiiibil ning oleks samas uuenduslik, suudaks mõistliku kuluga tagada kvaliteetsed ja kättesaadavad põhiteenused ning aitaks kaasa regionaalse ebavõrdsuse vähendamisele?
- Kuidas kohaliku omavalitsuse osatähtsus ühiskonnaelus võiks suurened?

Kas kohaliku omavalitsuse ülesanded ja suutlikkus neid pikas perspektiivis täita on tasakaalus ?

Põhiteenused
(teenusekasutajate
põhiõigused)

Autonoomia ja
enesekorraldusõigus

Rahastamismudel

Mõistetest

- **Sümmeetriline omavalitsussüsteem ja asümmeetriline omavalitsussüsteem.**
- **Vertikaalne asümmeetria** – seadusega on KOV üksustele antud erinevad ülesanded ja erinev vastutus.
- **Horisontaalne asümmeetria**- kohustus teha koostööd teatud põhiteenuste tagamiseks, vastutus jääb omavalitsusele.

Taani kohustusliku koostöö seadus

- *Lov om forpligtende kommunale samarbejder*
- Kohaldub omavalitsustele, kus elab vähem kui 20 000 elanikku (kokku 7 omavalitsust).
- Sätestab kohustuse tagada seaduses nimetatud ülesanne (põhiteenus) koostöös teise omavalitsusüksusega sõlmides sellekohase halduslepingu.
- Hõlmab erinevaid tööhõive- ja sotsiaalteenuseid, haridusteenuseid (nt hariduse tugiteenused), keskkonnaalaseid ülesandeid jm.
- Asjakohane ministeerium võib kehtestada teenuse tagamisega seotud kulude piirmäärad ja tasumise eeskirja.

Soome praktika

- Soome on järjekindlalt praktiseerinud erinevaid horisontaalse asümmeetria (kohustusliku koostöö)mudeleid, nt PARAS reform, pealinnapiirkonna sundkoostöö ühistranspordi ja jäätmehoolduse valdkonnas.
- 01.01.2023 moodustati II tasandina heaalupiirkonnad.
- Soome on laialdaselt kasutanud eksperimenteerimist.

Tööhõiveteenuste reform Soomes

- *Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä*
- 1.01.2025 liikus kogu TE-valdkond riigilt kohaliku omavalitsuse vastutada. (4500 töötajat üle riigi)
- Koostööpiirkonnas peab elama vähemalt 20 000 tööealist elanikku. Teatud tingimustel lubatud erandid (saared, keelelised piirkonnad, suured vahemaad)
- Koostöövormi valik on vaba. (45 piirkonnast 39 kasutab vastutava KOV mudelit, 2 vallaliidu mudelit ja 4 KOV tagab teenuse iseseisvalt (Vantaa, Helsinki, Kouvola, Lahti))

Työllisyysalueet (1.1.2025 alkaen)

alueita
yhteensä

45

Eesti võimalused ja piirid

- PS § 154 kohaselt on KOV oluline põhiseaduslik tagatis õigus iseseisvalt otsustada ja korraldada kõiki kohaliku elu küsimusi.

Subsidiaarsus ↔ haldussuutlikkus

- Eestis sisuliselt ei ole kohalike põhiteenuste miinimumnõuete süsteemi, mis looks aluse teenuste kvaliteedi, sh kättesaadavuse hindamiseks ja looks eeldusi koostöö tegemiseks.

Eesti võimalused ja piirid

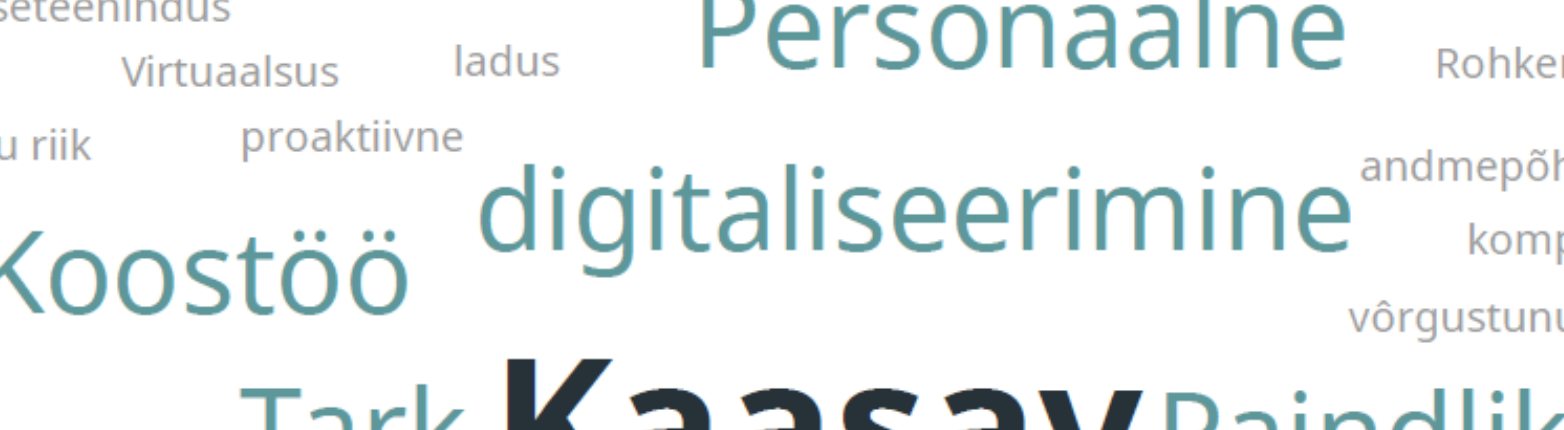
- Omavalitsused peavad suutma valdava osa oma ülesannetest ise täita.
- Kohustusliku koostöö eeltingimuseks on piisava avaliku huvi olemasolu, mida tuleb kaaluda omavalitsusõiguse riive suhtes (eesmärk, proportsionaalsus)
- Omavalitsusüksusele peab jääma kaalutlusruumi ülesande täitmise viisi valikul sh koostöö institutsioonilise vormi valikul.
- Oluline on kokkulepped ja kaasärääkimisõigus.
- Mõistlik alustada eksperimenteerimisega (pilootprojektidega)

REGIONAAL- JA
PÖLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

Aitäh!

A word cloud of Estonian terms related to digitalization and society. The words are arranged in a circular pattern, with some larger and more prominent than others. The colors of the words range from light blue to dark blue.

Words included in the word cloud:

- Pankrott
- Vajaduspõhine
- Uuenduslikkus
- Iseseisvus
- Virtuaalsus
- ladus
- Personaalne
- Rohkem ressursse
- andmepõhisus
- kompaktne
- võrgustunud
- Suurem
- sõltumatus valitsusest
- Tõhus
- Potentsiaal
- Kestlik
- Teenusomavalitsus
- Kogukond
- Optimaalsus
- Kliima
- Võimekus
- Hooliv
- Koostöö
- Koostööla
- mobiilsus
- professionn
- teed
- Tark
- Kaasav
- Paindlik
- Inimkeskne
- digitaliseerimine
- proaktiivne
- Nähtamatu riik